

Länsstyrelsen
Värmland

Torgilsrudsälven, Eda kommun

Huvudavrinningsområde 108.

Strömmande sträcka i Torgilsrudsälven.

Projektområde

Torgilsrudsälven ligger i Eda kommun i västra Värmland, 8 km SV om Charlottenberg. Älven är ca 4 km lång och rinner från Nedre Lersjön och mynnar i Lässerudsbäcken där de tillsammans bildar Lillälven.

Torgilsrudsälven rinner genom sprickdalar där det kringliggande bergiga landskapet täcks av ett moränlager, men i dalens lägre partier täcks moränlagret av finsediment som består av lera och silt. Med åren har älven skurit sig igenom finsedimentet så att den underliggande moränen blottats. Således består älvens botten åtminstone delvis av sten, grus och sand vilket utgör en bra livsmiljö för till exempel flodpärlmusslan. I eller i nära anslutning till vattendraget finns nyckelbiotoper och strukturelement som översilade klippor, strömnackar, hölJOR och tillrinnande vattendrag.

Torgilsrudsälven kantas i norra och mellersta delen av skogsmark och i söder av jordbruksmark. Skogsmarken domineras av brukad granskog vilken längs vattendraget övergår i en smal lövbård vanligtvis dominerad av gråal och björk med inslag av asp och rönn. I anslutning till älven finns värdefull sumpskog. Mindre lövdungar förekommer delvis längs älvens kanter i odlingslandskapet.

Vattendraget hyser höga biologiska värden och har klassats som ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag av Naturvårdsverket och dåvarande Fiskeriverket. Hela älven utgör Natura 2000-område och limniskt naturreservat. Här finns ett reproducerande bestånd av flodpärlmussla och vattendraget utgör kärnområde för arten. Utöver detta finns också ett värdefullt bestånd av flodkräfta och dessutom har observationer av kungsfiskare och utterspår gjorts i området.

Bottenfaunan i vattendraget bedöms inte vara, eller obetydligt, påverkad av försurning. Bedömningen motiveras genom förekomsten av flera mycket känsliga sländarter, bland annat dagsländorna *Baetis digitatus* och *Baetis muticus* samt nattsländan *Chimarra marginata*. Här finns även den känsliga gruppen bäckbaggar. Torgilsrudsälven är även en värdefull miljö för kryptogamer. Älvens steniga bottnar och syrerika strömmande och forsande vatten i kombination med att mängden död ved ger bra förutsättningar för naturvårdsintressanta arter gynnar rik biologisk mångfald.

Vid inventering av mossor i två delsträckor av älven år 2012 hittades ett stort antal vedarter, bland annat de rödlistade arterna timmerskapania och vedtrappmossa samt Natura 2000-arten grön sköldmossa.

Orsak till åtgärder

Torgilsrudsälven har utpekats som ett av Värmlands mest skyddsvärda vattensystem. Älvens biologiska mångfald med flertalet skyddsvärda arter motiverar satsningar inom både kalkningsverksamheten och biologisk återställning. Sjökalkning sker i nuläget (2023) uppströms i Nordare Lersjön.

Dammybyggnader som dämmer vattendraget och helt eller delvis utgör vandringshinder finns vid Nedre Lersjön, Sågåsen, Björnerud samt en trädgårdsdamm i södra delen. Viss biotopvård har tidigare genomförts i älven för att gynna öringen och flodpärlmusslan. Sammantaget bedöms bevarandetillståndet för naturtypen som icke gynnsamt, beroende på reglering, fragmentering och rensning vilket

även påverkar livsmiljöerna för naturtypens typiska och karakteristiska arter negativt.

Flodpärlmussla påträffas i hela älven, men genomförda inventeringar visar på en svag föryngring. Tidigare bedömningar (dock osäkra) av näringsämnen i vattenförekomsten Torgilsrudsälven tyder på otillfredsställande status. Älven är påverkad av försurning, men detta motverkas av kalkning. Utförda elfisken under perioden 1997–2021 visar på ett reproducerande bestånd av öring (värdfisk för flodpärlmussla) då såväl årsungar som äldre öringar har registrerats. Dock har öringtätheten varierat mycket mellan olika år.

Vandringshinder i älven minskar öringens möjligheter till vandring, vilket även påverkar flodpärlmusslans spridning negativt. Sammantaget bedöms bevarandetillståndet för flodpärlmusslan som icke gynnsamt eftersom målet på ett livskraftigt och reproducerande bestånd inte kan anses som uppfyllt. Andra möjliga orsaker är reglering vilket bland annat kan påverka strömningsförhållanden negativt, samt eventuella brister i vattenkvalitet.

Vad vill vi förbättra?

En åtgärdsplan för biotopvårdsinsatser i älven togs fram 2022. Föreslagna åtgärder syftar till att dels och så långt det är möjligt återstarta älvens naturliga hydromorfologiska processer och funktioner, som till exempel retention av både C/FPOM och vatten, erosion, kontakt med svämplan och ekotoner, dels nå de uppsatta bevarandemålen för gynnsamt bevarandetillstånd för de utpekade naturtyperna och arterna enligt art- och habitatdirektivet. Bland annat kommer de flottledsrensade sträckorna att återställas och lekbottnar för öring att anläggas för att öka produktionen, vilket är en förutsättning för flodpärlmusslans fortlevnad. Vi avser också att tillföra död ved på flera av sträckorna vilket gynnar flera av de utpekade arterna i vattendraget.

Planerade åtgärder och aktiviteter

Vi avser genomföra:

- Maskinell biotopvård på en sträcka av ca 2,1 km. Åtgärderna innebär bland annat återföring av tidigare upprensat block- och stenmaterial till vattendraget samt anläggning av lekbottnar och uppväxtmiljöer för årsungar av öring
- Tillförsel av död ved
- Uppluckring av stenpäls

- Förstärka/återskapa strukturer och variation av strandkanter och huvudfåra samt skapa djupare områden/höljor.

Planerad uppföljning

Genomförda åtgärder kommer att följas upp med hjälp av både vattenkemiska och biologiska undersökningar. Dokumentation kommer utföras med både foton och drönare.

I samverkan med

Projektet sker i samverkan med Eda kommun, Vrångsälvens FVOF samt By- och Borgviksälvens vattenråd.

Länkar

[Bildande av naturreservatet Torgilsrudsälven, Eda kommun, pdf](#)

[Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610163 Torgilsrudsälven, pdf](#)

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post varmland@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, eller ring vår växel 010-224 70 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/varmland.